

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављен је:

за благајника Министарства унутрашњих дела Мијаило Д. Павловић, виши интендант друге класе на расположењу, са годишњом платом од 5500 динара, коју је до сада имао.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 16. фебруара 1902. године ПМ 3979 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела постављени су:

за помоћника прве класе начелства округа подринског, Теофило Максимовић, члан прве класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за чланове прве класе Управе вароши Београда: Ђорђе Стојановић, помоћник прве класе начелства округа београдског, и Јевђеније Марковић, управник прве класе београдског казненог завода обојицу по потреби службе; и Драгутин Гавриловић, помоћник прве класе начелства округа подринског, — по молби;

за помоћника прве класе начелства округа тимочког, Милан Вукићевић, члан друге класе управе вароши Београда;

за начелника прве класе среза белопаланачког, округа широтског, Коста Петковић, начелник исте класе среза тимочког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза тимочког, округа тимочког, Петропије Ш. Јовановић, начелник треће класе среза белопаланачког, округа пиротеког;

за секретара прве класе начелства округа крушевачког, Мијајло Гачић, секретар исте класе начелства округа крагујевачког по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа ужичког, Тома Игросанац, секретар исте класе начелства округа крушевачког, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа крагујевачког, Милорад Бресјана, секретар исте класе начелства округа ужичког, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа моравског, Драгољуб Марковић, писар прве класе среза трстеничког;

за писара друге класе среза трстеничког, округа крушевачког, Тихомиљ Петровић, писар друге класе лозничког првостепеног суда, — по молби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 16. фебруара 1902. године ПМ 3980 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

ПРОСЈАШТВО

И НЕКОЛИКО СТАТИСТИЧКИХ ДАТА О УПЛИВУ МЕСТА И ВРЕМЕНА, ПОЛА И СТАРОСТИ НА РАЗВИТАК ПРОСЈАШТВА (2)

Ако би додирнули питање како су подељени просјаци у земљи то бисмо морали одговорити да се просјачко зло не осећа свуда подједнако.

По извештајима које су гувернери послали министарству, могу се провинције поделити у ове 4 групе:

Просјаштво је врло слабо развијено у Архангелску, Астрахану, Баку, Бесарабији, Волинији, Екатеринославу, Каличу, Курланду, Лифланду, Љубљину, (0,13% од целокупног становништва, у Олонцу, Оренбургу, Плоцку (занатских просјака никако нема,) у Полтави, Пекову, Ставропољу, Седлецу (0,1% од целокупног становништва), у Херсону и Еривану.

Просјаштво је прилично развијено у Варшави (просјака од заната 1% од становника), Вилни, Јенисејску, Кијеву, Ковну, Минску, Перму, Петрограду (1,6% свих селачких фамилија), Радому (0,83 на хиљаду, одатле половина професионалних), Тверу, Уфи (просјаштво од невоље врло је јако развијено а занатско слабо,) Чернигову и Томску.

У трећу, групу долазе оне губерније у којима укупни број просјака истина није велики али ипак има просјачких гнезда (т. ј. села чији становници купљене милостиње врше као занат). Ту долазе Владимир, Вологда, Воронети, Витебек, Вјатка, Сродно, Јелисаветпољ (2 циганска села), Калуга, Казан, Кострома, Мохилев, Москва, Нижни Новгород, Рјазан, Саратов, Самара, Симбирск и Тамбов.

Просјаштво је врло јако развијено у губернијама Курску, Вркулду, Тоболску и у градовима Астрахану, Харкову, Казану, Кијеву, Москви, Николајеву, Орелу, Одеси, Петрограду, Саратову, Херзону и Царицину.

Кад од појединих губернија пређемо на опште питање, где су просјаци најмногобројнији, то ћемо без икакве сумње моћи рећи да их у градовима има много више него по селима. И узроци су тога лако појмљиви. 1) У граду се виђа не само просјак из тога места него и сељаци, док варошанин не иде никад у село да проси. 2) Осим просјака од заната који траже град да тамо врше свој занат, долазе и многи сељаци и паланчани у велике центре у нади да тамо нађу рада и морају с тешким срцем упртити просјачку торбу, кад се преваре у својим надама, 3) у граду прошење доноси више прихода: а) има тамо више богатих људи, који сваког празника и два пут у недељи сваком просјаку деле милостињу, док су у селу такве прилике ређе; б) у граду добија просјак ситне монете које он необично воли; в) у градовима скупља се множина у пијачне дане и празнике.

Осим тих општих дата не сме се још доста специјалних пусти из вида. У губернијама Петрограду и Москви има врло много просјака не само у градовима него и у близини богатих фабрика, манастира и у лето по вилама где великоварошани имају своја сеоска станишта. У губернијама Калуги, Костроми и Тверу она села јако пате од просјака која су у близини великих жељезница и шосеја. У губернији Тули најосетливије је

просјачко зло у округу Черну. Он је испресецан од великих мосеја, који иде од Москве на југ и с тога се њим користе многобројни путници који путују на хаџилук у Кијево. То се исто приметило и у Калуги и то на свима путевима који воде у велике манастире тога краја.

И доба године, кад број просјака расте, заслужује нашу пажњу. Ту сасвим различна два фактора играју велику улогу: 1) невоља која у извесним месецима преко године постаје приметнија и 2) услови који олакшавају занатско просјаштво.

Права невоља нагони људе на улицу у позну јесен и крајем зиме. У градовима, паланкама и селима у јесен су сви пољски и грађевински радови довршени и с тога надничари не налазе никаква занимања; потрошен је сав новац који је лети заслужен и онда опет настаје невоља. Отуд није чудо што надничари морају просити да би утолили глад. То је опажено и у најразличнијим провинцијама. Тако на пр. у Риги и Новоросику (пристаниште на Црном мору) сваке године могло се је констатовати да просјаци учестају чим су радови у пристаништу довршени. У губернији Уфа постају Башкири нарочито досадни кад се по свршетку радова у брдима враћају кућама и на путу просе милостињу. У губернији Томску необично су се умножавали просјаци кад су били довршени радови на Западном крају Сибирске жељезнице. У губернији Новгороду има село Бронице које је чувено са својих лепих ливада. У лето скупљају се ту око 10000 косилаца. Рад тих људи добро се плаћа, али како дошло тако и отишло. Што се заслужи одмах се весело и потроши. А у јесен кад ту нема никаква рада, морају ти људи просити да би кући отишли.

На крају зиме и првих дана пролећа налазе се многи сељаци принуђени да иду у прошњу. Ако је жетва била рђава то жито траје најдаље до краја фебруара и тада сељак мора гледати друга средства.

Али ако од невоље, која нагони људе на улицу, пређемо на услове који су просјаштву повољни, то можемо саопштити ова факта.

У селима је просјачење најпробитачније у јесен, јер после жетве сељачки амбарови су пуни и сваки радо даје. У градовима јављају се просјаци о Божићу, Ускресу, и о великим постовима, кад људи често иду у цркву, исповедају се и причешћују се код Мухамеданаца којих има врло много на истоку Русије, пост, „Ураса“ игра исту улогу, јер правоверни сматрају за дужност да тих дана помажу сиротињу. У паланкама и градовима Литавске и Пољске виђају се многи просјаци у јесен, кад Јевреји посећују гробље да се на гробу њихових родитеља моле Богу.

Врелих, летњих дана нарочито после сејања и пре жетве иду руски сељаци на њихове хаџилуке. Међу путницима који пешке друмом иду да се у Кијеву, појачавају (свето место у Волхвинији) или Серги-Тројици (чувен манастир близу Москве) помоле богу већина је верујућих али их има много и просјака од заната и протува. У градовима и манастирима виђају се ти људи целога лета нарочито при црквеним славама и црквеним процесијама. Те су церемоније у Русији врло популарне и у многим градовима чудотворни свети лик матере божије или патрона заштитника носи се у пролеће у свечаној процесији из града у какав околни манастир и у јесен се опет враћа. Таквих дана огромна је навала сељака у град; с тога се просјаци користе том приликом да на свима уличним угловима гласно просе милостињу.

Пре него што завршимо ову главу навешћемо неколико цифара из извештаја петроградске комисије за сузбијање просјаштва и за помагање невољних (1882—1897).

1.) Од 8016 лица које је комисија 1897 г. саслушала, затворени су 7924 због просјачења, само 92 били су застиђени сиромаси које су чланови комисије морали тражити у њиховом стану. Ови су били из основа несрећни људи који су се стидели молити за помоћ и ако је њихова невоља била врло велика. Такви случајеви сиротиње констатовани су сваке године.

2.) Од оних који су били затворени, највећи део (4847) били су здрави и способни за рад овај закључак је доста важан да о њему треба више говорити. Од год. 1882 до 1897 изведени су пред комисију 78134 просјака. Од тих лица 39117 били су у добу од 15 до 45 година, дакле више од половине.

3.) Мушких има много више него женских; за то исто време стајали су пред том комисијом 52529 људи и 25605 жена.

4.) Људи просе у младости и у најбоље мушко доба, док жене само тада прибегавају просјачењу кад се приближи старост.

Било би врло интересантно верификовати ту тезу на основу већег статистичког материјала. Али на жалост могли смо у извештају комисије само за последњу годину наћи подробна дата.

Од затворених била су поједина лица овакве старости:

мање од 1 године	женских мушких	
	22	12
од 1—3 године	18	9
3—5 „	18	7
5—7 „	10	18
7—10 „	19	29
10—12 „	9	42
12—15 „	9	106
15—17 „	2	118
17—21 „	6	448
21—25 „	18	516
25—30 „	48	715
30—35 „	134	849
35—40 „	168	723
40—45 „	282	609
45—50 „	276	509
50—55 „	328	370
55—66 „	208	279
60—65 „	264	189
65—70 „	185	109
70—75 „	87	73
75—80 „	37	38

Закључци који се из ових статистичких података дају извести, за нас су веома важни: кад се највећи део просјака састају из младих, снажних, способних за рад људи, то се и нехотице намеће закључак да већина од њих из лености или пијанства више воле просјачку торбу него рад. Тачност тога закључка потврђује се тим што су се 45,59% затворених просјака показали као рецидивисти.

Посматрања комисије тичу се само односа у Петрограду али су цифре довољно велике да се тим закључцима верује.

Морамо још додати да су ти закључци потврђени и радovima немачких писаца. Сличне факте налазимо на пр. код Ламерса о просјацима у провинцији Шлезвиг-Холштајну. У току прва четири месеца год. 1879 затворено је због просјачења 2437 лица. Од тих лица били су у добу

испод 18 година	73
од 18—20 „	383
„ 21—25 „	474
„ 26—30 „	512
„ 31—40 „	571
„ 41—50 „	283
преко 50 „	141

Богаља и болесних било је само 297.

Закључак је дакле потпуно исти највећи део просјака јесу здрави снажни и млади људи.

А кад је тако онда се мора и то рећи да се многи од њих морају сматрати као просјаци од заната.

Сад смо дошли до главних питања наше теме и можемо подробно о њој говорити пошто смо се уверили да професионалних просјака, на жалост, има тако много да је борба против њих настала потреба.

О ПОПРАВЦИ ОСУЂЕНИКА

с француског превео Д. Ђ. Алимпић

2

Ми смо још далеко од поправке. Овај велики резултат може се постићи само једним начином — само једним леком, а то је радом. **Лењост је упропастила осуђенике, једини рад може га сада подићи.** Али, да би овај рад имао дејства — да би био од користи, неопходно је потребно, да он буде нормалан, продуктиван и награђен. Ако би било противно, т. јест ако би

рад био некористан, непродуктиван и без циља, он би био једна од најужаснијих казни, као што је у Енглеској „*hard labour*.“ У Пантовилу, Милбану и Холовају, нови осуђеници, пре него што би били уврштени у поједине опште одреде: француске, белгиске или америчанске, подвргавају се једној проби, која, по мишљењу енглеских законодаваца, има циљ да украти бунтовне карактере. Најмање за један месец, а често пута и за много дуже време, осуђеник окреће један точак, звани „*зучаст*“, који је непрестано у покрету. То је један огромни ваљак, који је по целој својој површини снабдевен урезима и дашчицама, слично перима воденичког кола. Одевени само кецељама, 24 осуђеника пењу се на басамаче овога ваљка, хватајући се рукама за једну попречну даску, која је наменена нешто мало више изнад њихове главе. На дати знак, они се пењу на горњи басамак, услед чега ова тешка маса почиње да се креће, и то у месту, приморавајући тим осуђенике да прелазе, и то брзо, с дашчице на дашчицу. У случају најмање непажње, осуђеник изгуби такт и тада га точак са највећом жестином удара по коленима и голеницама. Ударци ови толико су јаки, да месо отпада, са удареног места. Што је најгоре, повређени осуђеник не може сићи с точка све док не звони за одмор. Израчунатоје, да је овакав рад једног осуђеника за 8 часова, раван једном предикуларном пењању од 8½ km. даљине.

Има више врста ових ужасних и по све бескорисних казни. Често пута, осуђеник се осуђује на рад с ђулетом, који се састоји у томе, што осуђени преноси непрекидно доста тешку ђулад с лева на десно и обратно. По некад опет, нарочито у енглеским затворима, он се осуђује на „*crank*“, а то је једна справа у виду добоша која је до половине испуњена песком и снабдевена једном ручицом, помоћу које осуђеник окреће један точак у виду левка. Тај точак смештен је у унутрашњости ове справе, одмах изнад песка. Почетком сваког обрта, левак се напуни горњим слојем песка, а за тим се, при спуштању празни, да би се по нова могао напунити. Осуђеник проводи по читаве часове окрећући овај бесмислени инструменат. Не личи ли ово у неколико на пуњење водом бурета без дна, или ваљање „Сизифовог комена“ — казне, које постајаху само у машти наших старих?

Да би, дакле, рад могао благотворно утицати свим својим моралним врлинама, потребно је, да он буде продуктиван, као и да су успели њиме постигнути, сразмерни употребљеним напорима. Само такав рад, који је уједно и саобразан природним законима, може повратити осуђенику његово место у друштву, које му је природа, као члану друштвене заједнице, одредила. Журимо се да изјавимо, како је енглеска казнена администрација знала увести продуктивне радове поред „*hard labour-a*“, који је, нема спора, резултат очите заблуде. У казним заводима портландским, портемутским, батамским, вокангским и брикалонским, маса осуђеника, често пута по 1300—1500, подељена на омање групе, обделавају огромне терене и то под надзором само једног чувара. Кад човек посматра рад који влада по њиховим радионицама и њихову активност, он намах заборава да су то осуђеници. Колико је само величанствених радова у Енглеској, који су дело њихових руку! То су они, који су подигли горостасни насип око Портланда и створили пристаниште за сву ратну флоту. И најзад, огромни прокопи за воду око Портсмута и Датама, такође су дело њихових руку. Сваки од поменутих казних завода, права је школа за поједине професије из које излази маса одличних радника.

Што се тиче Француза, они су потпуно схватили огромну вредност рада као средства за поправку. Њихови казни завод у Мелуну и Поасију, пространи су етаблирани, из којих се не чује ништа друго, до удари чекиња, шкрипање алата по челику, шиштање ковачких мехова и ритмичко кретање машина. Униформа, коју носе државни чиновници, тамо је сковано и сашивена, а и најфиније рруктворине налазе тамо своје место. У Мелуну, човек може походити једну административну штампарију, у којој се оштампавају све званичне публикације. Радови ови без замерке су. Од 114 осуђеника, који сачињаваху персонал ове штампарије у 1889 год., само њих 4 знаху занат пре осуде. Сви они пак, онога дана када напусте Мелун, имаће у рукама средство за живот.

У Белгији је свака ћелија по једна мала радионица. Осуђеника, који да доказа о својој интелигенцији, држава снабдева с најскупљим алатима. Један струже метал, други дрво, трећи

израђује најфиније браве и т. д. Ако је ћелија, због тескобе, неугодна за занат који се у тој обавља, радионица се поставља у пространу галерију, или још боље, као што је то у Лувену, она је у сутерену, камо сви нови осуђеници, одевени у хаљину која им потпуно скрива лице, изучавају занат.

Од свог рада осуђеник, поред моралне, има и материјалне користи. Зарадом његовом рукује сама управа казног завода. Један део њен служи за образоване „*уштеђене резерве*“, која се даје осуђенику при изласку из завода. На овај начин т. јест, помоћу ове принудне економије, осуђеник је сачуван од страховитог искушења коме је изложен првих дана по изласку са осуде — куда се нађе потпуно сам, без посла и икаквих средстава у једној непознатој вароши. Други део зараде даје се осуђенику, и он га употребљује на побољшање свога положаја у заводу, куповањем мало боље хране у крчми заводској и шиљањем омањих сума жени и деци, ако их има. Према једној одлуци, донетој на једној од последњих криминалних конгреса, просечна дневна зарада једног осуђеника треба да износи 31 сантим, од које он добија на слободно руковање 15 сантима. Поједини вешти и вредни притвореници, успевају често пута да зараде онолико исто, колико и обичан слободан раденик. Цена дневног рада у опште узев, варира између 13 сантима и 1-75 фр. Неколицина француских казних завода у правом су смислу читаве фабрике, чији су чиновници врло добро плаћени.

Сваком по заслуги

У већини од побројаних казних завода, примењен је изврстан систем прогресивног управљања, који допушта сваком осуђенику да буде ковач своје среће — да што пре дође до слободе. Овај систем најбоље се може изучавати у енглеским казним заводима, јер је тамо одлично примењен. По доласку у завод, сваки осуђеник добије једну карту, на којој се, сваког вечера, означава његова активност помоћу извесних знакова, најобичније тачака. Тако, 8 тачака значе потпуно извршење датог му посла, 7 означају један рад опет пријежан, али не потпуно довршен, 6 тачака пак употребљују се за обичан рад. Сваки дан његовог тамновања, па био он добро или рђаво употребљен, има директног утицаја на његов живот у казном заводу. Једна табла, обешена у његовој ћелији, означаје му сваког дана суму тачака коју притежава, а поглед ока, који на њу баца сваког вечера, подстиче необично његову истрајност, јер на табли чита своју судбину онако исто као што би читао бројеве, које показују скалање на једном часовнику. Захваљујући броју ових тачака, осуђеник пролази брже или спорије кроз пет класа своје осуде, од којих га последња води условном отпусту. Мали број тачака задржава осуђеника у првој класи — класи проба, гди је храна много гора но у осталим већим класама. Сем тога, док је у овој класи, осуђеник је лишен посета и кореспонденције. Противно овом, добри резултати у зарађеним тачкама, доносе осуђенику, поред материјалних користи које се састоје у повишењу његове зараде, још и бољу храну, за тим допуштење да прима посете и да нише, што је све регулисано аритметичком тачношћу. Сходно овим принципима, уређено је и примање писама од фамилије, или познаника. Тако, осуђеник у II-ој класи има право да сваких шест месеци прими по 1 писмо, онај у III-ој сваког четвртог месеца, а у IV-ој сваких три месеца. Најзад, ако је владање осуђеника било у сваком погледу одлично и беспрекорно, он прескаче V-ту класу и добија провизорну слободу. Константовања, утврђења статист. подацима, боље доказује корисност овакове управе казним заводима. Од 1600 отпуштених осуђеника у год. 1871., свега их је било 128 који нису заслужили никакво смањење казне. Принцип методе, коју смо изложили, састоји се у томе, **што она заснива на здравој основи живот осуђеника.** Бити, у исто доба, способан и за грешку и за поправку, значи: бити способан и за све услове моралног живота.

Колоније осуђеничке у Новој Каледонији

Да ли је потребно ићи још даље? Да ли је могуће створити једног члана друштва од непријатеља целокупног друштвеног поретка? Може ли се од једног старог крадљивца створити поштен човек и од старог осуђеника мали сопственик? Не хитајте, да на ова питања негативно одговорите, јер то је ствар измишљања у колоније, која се врло често остварује.

Искрено да речемо, изгнанство у удаљене земље није по- текло ни из какве хришћанске идеје. Прогонећи осуђенике још у XVII-ом и XVIII-ом веку у пределе Мисисипи и острва аме- ричка, стара Јевропа није имала други циљ, до да се отресе свога талоба. Практична Енглеска уочила је у овоме изгнанству још и једно практично средство за стварање колонија, које је напустила тек онда, када су Аустралијанци са топовима доче- кали њене осуђеничке транспорте. Данас је једина Француска која притежава осуђеничке колоније, у којима је одлично при- мењена метода моралног поправљања осуђеника.

(СВРШИТЕ СЕ)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

САМОУБИЦА

(из вабележака једног полицајца)

Године 189. био сам са службом при управи града Бео- града и, као најстарији писар, заступао привремено старешину кварта врачарског који, услед болести беше добио дуже осу- ство од дужности. Међу многобројним и интересантним ства- рима, којима је овај кварт увек обиловао, истрага поводом једног самоубиства, које се десило за време мога старешинства, учи- нила је на мене нарочити утисак. Овај утисак био је толико јак, да се и дан данџи, после толико година сећам, до ситница догађаја који га је изазвао. Ну, да пређем на ствар.

* * *

Било је то око 2 сахата по подне једног лепог септембарског дана год 189... Тек што бејаш ушао у канцеларију, кад ми при- ступи дежурни писар и саопшти: да се, на 20 минута пре мога доласка, убио један младић у улици С.... По извешћу његовом, то беше неки странац — Немац, који се у Београду бављаше од пре месец дана, за које је време, вели, становао код некакве баба Маре, старе и самохране жене, која је у млађим годинама служила по већим кућама у престоници, а сад живљаше од уштеђевине и потпоре својих старих господара. Предајући ми једно писмо, које самоубица беше оставио за полициску власт, — дежурни оде да саслушава баба Мару, а ја, радознао као и сваки полицајац, отворих одмах писмо, које је на моје велико изненађење, било написано правилним српским језиком, и у њему прочитам ово:

— Молим власт да не истражује моју идентичност, нити узрок моме самоубиству, које сам извршио независно од ма каквог утицаја и при потпуно чистој свести. Тај би поса, у осталом, био узадудан, по што ме овде у Београду нико не познаје, а све моје хартије, као и пасош којим сам допутовао, уништио сам. И само име Ото В...., под којим сам се власти пријавио, лажно је.

— Тако исто молим власт, да верује: да ја нисам никакав сумњив, а још мање опасан човек, већ једно несрећно створење, које је тако много водело овај свет, и живот, али које више није смело да живи.

— Све моје ствари остављам баба Мари, а готов новац, по одбитку трошкова око погребња, нека се преда Дому за си- роту и напуштену децу.

— Фотографија у левој прегради мога писаћег стола, коју никако не могу да уништим, и ако сам то неколико пута по- кушавао, да се уништи у присуству власти, а медаљон, са мојом сликом, који носим као амажију о врату, нека се самном сахрани.

— Ах, слике... слике... ви ћете опростити једном самртнику који вас је толико љубио, и који

— Још једном молим, да се у свему тачно поступи, по овоме моме писму.

„Ото В.“

* * *

Док сам ја већ неколико пута прочитао ово писмо, и озбиљно размишљао о његовој садржини, дотле је и дежурни писар био готов са саслушањем баба Маре, које је, у главном, овако гласило:

— Самоубицу познајем од пре месец дана, т. јест од онога

дана када се уселио у мој стан. Стан сам му издала као и сваком другом закупцу, и за њега ми је плаћао 30 динара месечно.

— Све што о њему знам, то је: да му је било име Ото а презиме В...., да је родом из једне варошице у Немачкој, као и да се занимао сликарством. У осталом, ја сам с њим врло ретко говорила, па и то само о стварима које су се тичале наших закупничких односа. Иначе, он је био веома ћутљив и повучен.

— Не знам у којој се гостионици хранио, али знам: да је увек долазио у стан пре 9 сахата и читао до неко доба ноћи. Само прошле ноћи, дошао је, по изузетку, око 11 часова у вече и седео у својој соби до пред саму зору, пишући нешто. Око пола ноћи чула сам неко јецање у његовој соби, али сам мислила, да је то последица неког непријатног сна. Данас пре подне, самоубица није излазио из своје собе, нити сам, пак, ја у њу улазила, а тачно у 1½ сахат по подне, чула су се у његовој соби два револверска пуцања, после чега су дотрчали: по- зорник улични и један од суседа, те смо тако сви троје ушли у собу и нашли самоубицу на поду поред писаћег стола. Био је већ мртав.

— То је све што о самоубици знам да кажем. Додајем још, да сам га пријавила власти првога дана по доласку, као и да је он кирију за овај месец у напред платио.

О себи лично, баба Мара је изјавила ово:

— Ја сам родом из Баната, али у Србији живим од пре 50 год. Сада ми пак има 62 год. Муж ми је био столар и умро је пре 28 год. Смрт његова приморала ме је да се латим службе при појединим већим кућама у Београду и тако сам провела око неких 25 год. Обрвана старошћу, престала сам радити од пре неколико година и до данас живела сам од моје уштеђе- вине, а узгред издајем и једну собу странцима, те на тај начин, скромно али и поштено, проводим моје старе дане. Од фамилије немам нигде никог овде у Београду, а у месту рођења имам једног брата и две сестре.

* * *

Увиђајем који је поводом овог самоубиства, а у присуству лекара и грађана извршен, констатовано је: да су оба револ- верска хитца погодила самоубицу у срце, услед чега је смрт одмах наступила. Пре него што је опалио револвер, самоубица је раскопчао капут, преник и кошуљу, те су тако куршуми уда- рили непосредно у месо. Револвер који је био система нагановог, самоубица је тако чврсто држао у десној руци, да смо га с теш- ком муком, могли ишчупати. Падало је у очи необично fina кошуља самоубичина, као и све његово рубље у опште. Изузев једне потпуно нове цепне марама са монограмом „Е“, остало рубље било је без икаквог монограма. Фотографија, нађена у писаћем столу, представљала је једну девојку изванредне ле- поте, а тако исто и мала сличица у медаљону. Видело се на први поглед, да су ово биле две различне личности, од којих ми она у медаљону изгледаше нешто мало позната.

На њима не беше никаквог написа.

Наредих, да се обе фотографије, на брзу руку, репроду- дукую и увеличају. У столу, поред фотографије, нађено је 2108 динара које у сребру које у злату, један златан, женски сат и неколико комада старинског сребрног новца. На једном ета- жеру беху марљиво сложено разна научна дела у богатом повезу, а на писаћем столу лежаше најновије издање књига Српске Књижевне Задруге. Судећи по многобројним духовитим примедбама исписаним на појединим листовима ових књига, самоубица је био веома интелегентан човек, а сем тога и добар Србин. Ово последње необично је много реметило моје рефлек- ције у погледу његове идентичности. Никако ми не иђаше у главу, да он може бити прави Србин...

По што смо најбрижљивије претресли сваки кутић у соби и предистали готово све књиге самоубичине, тражећи у њима хартије и нисма, из којих би се могло ма што закључити о идентичности његовој, па у томе не успели, наредим да се мртво тело пренесе у Ново Гробље и остави у капелу до даље наредбе, а све ствари да се попишу и оставе на чување баба Мари.

За сво време увиђаја, баба Мара је непрестано плакала, а када је ја, при поласку упитах зашто толико плаче за једним туђином, одговори ми она јецајући:

— Заслужио је јадник.

(Наставиће се)

ПОТКАЗИВАЧИ

— ИЗ ГОРОНОВИХ МЕМОАРА —

4

Изађох, ипак, из куће посрамљен и веома раздражен, питајући се шта сад да радим.

У томе моменту опазих једног од мојих агената, који случајно пролазаше булеваром. Зовнух га и наредих му, да брзо узме каква кола и оде у префектуру, те да се увери, у кабинету префектовом, да ли ми беху дали тачну нумеру куће, — да немађаше случајно какве грешке у добијеној достави.

За време док мој агент вршаће са највећом брзином поверену му мисију, мој секретар и ја, шетасмо се горе доле пред кућом, из које, у осталом, не видесмо да изађе ни маркиз Море, ни ико од његових пријатеља.

Најзад се агент врати.

— Шефе, рече, извештај је сасвим тачан; ту се налази маркиз Море.

Овог пута се бејох одлучио на све. Понова уђох у кућу решен да обиђем све спратове. Тим горе, ако будем починио несмотрености. Најзад, извинићу се за то доцније.

Чим се попех на први спрат, чух неке гласове и међу истима, учини ми се да познах глас маркижев, који сувише добро познавах, да бих се могао преварити.

Нема више сумње, ту смо дакле!

Без устезања одмах дупнух на врата. Три или четири гласа узвукнуше:

— Ко је?

Имао сам обичај да никад не прикривам своју титулу, те одговорих:

— Горон, шеф полиције сигурности.

Чух одмах глас Мореов:

— Но, требало је одмах рећи да сте то ви!

Истог тренутка врата се отворише и на прагу се појави лице маркижево, који ми, смешећи се, рече:

— Ево ме.

— Вама мора да је познат узрок, који ме доводи к вама, рекох му. Не долазим, дакле, да вам поднесем своја честитања: наређено ми је да вас одведем...

Потом, окренувши се ка двојници пријатеља Мореових, господин Ламазу и Жилу Герену, његовим сведоцима у дуелу, додадох:

— Господине Ламазе! Мој колега Г. Верон је у овом тренутку код вас, те би добро учинили да одете, да се с њиме састанете; а вама, Г. Герене, други један полицијски комесар мора да сада претреса папире!

Оба ми се господина захвалише на извештајима, које им дадох и одоше да се састану са полицијским комесарима, који их код њихових кућа очекиваху. Море и ја, остадосмо сами.

— Надам се, да нисте дошли с агентима, рећи ће ми Море.

— Са мном је само мој секретар.

— У добри час! Ви ме познајете!

Разговарасмо неко кратко време, а потом ми, на моју молбу, предале мачеве, који му беху послужили у дуелу а које имађах да узаптим.

Беше још ту читава гомила брошура и папира, које, на велико изненађење Мореово, не узаптих, и ако би они може бити били добро дошли вишим властима.

Моје пуномоћје беше прецизирано: да ухапсим кривца и да узаптим мачеве, који послужили у дуелу.

Ништа ме се, дакле, друго није тицало, а ја не бејох од оних, који се показују и сувише марљиви у аферама, које немају везе са криминалном полицијом.

После по часа приспесмо у полицију сигурности, у затвореним колима.

Оставих Мореа у једној сали и уђох у свој кабинет, где сам имао да потпишем неколико важних акта. Кад се после неколико минута вратих у салу, нађох овог жестоког револуционара — иначе најбољег човека на свету — како држи предавање мојим агентима, који га са зинутим устима слушаху.

Не бих се усудио тврдити, да у својој беседи Море не беше баш никако рекао што рђаво и за владу, ну ја нисам ништа чуо!

Од овог хапшења видео сам Мореа још три четири пута и никад нећу заборавити наше последње виђење.

Бејох оставио службу и ми се нађосмо код једног заједничког пријатеља.

Море већ беше тада отпочео своја путовања по Африци, која су га морала стати живота. Пошто је био провео целу зиму у Алгиру и Тунису, вратио се у Париз за неколико дана, да би извршио последње припреме.

Разговарасмо дуго. Говорио ми је о својим надама спровести патриотском делу, које је хтео да приведе добром свршетку и средствима, које је, за извршење овог дела, мислио да употреби.

Кад му изразих бојазан, да му фанатички мусломани и пустињски пирати, опаснији од дивљака, на које бејох наилазио у јужној Африци, не препрече пут, рече ми:

— О, будите спокојни, имам ја једну амајлију.

И он ми показа неки мали камен на коме беху гравирана извесна арапска слова, а који како говораше, беше добио од шефа најмоћнијих мусломанских религиозних општина.

Не знам зашто, али се у пркос уверавања Мореовог и његове амајлије, невољно осетих како ми се срце стеже. Чињаше ми се да не видим више, на мушком лицу маркижевом, оно лепо уверење, ону извесност за успех, што га чекад чињаше непобедимим.

Ма да се он још увек смејао, учини ми се при свем том да опазих у очима његовим израз жалости.

Све ми нешто говораше, да је то последњи пут што га видим; да се онај, који ће отпутовати да тако лепо послужи својој земљи, неће никад више ни вратити.

Желео сам тада да имам доста речитости, да би га убедио да не треба никако да се поверава талисманима неверника!

Неколико недеља после овог нашег виђења, отварајући једне новине, дознах за славу смрт Мореову. Осетих искрен бол за нестанком овог ваљаног човека, који се каткад могао и преварити у претераној љубави његовој ка отаџбини, ну који беше искрен патриота, такав, каквих, на несрећу нема доста.

Овај бони утисак беше тако дубок, да сам сутра дан писао госпођи Море, тражећи да учествујем у експедицији за истраживање остатака њеног мужа, о чијој се организацији говорило.

Ето, како се све мења. Хтео сам ићи у пустињу да донесем смртне остатке онога, кога некад бејох ухапсио!

Експедиција се не изврши, пошто се тело Мореово беше одмах пронашло.

Нећу никако да завршим овај чланак посвећен потказивачима, а да не проговорим о једној ствари, о којој публика има сасвим погрешно мишљење.

То је стара легенда, да у свима затворима и зидови имају уши и да ту више но ма где на другом месту, гмижу потказивачи.

Мени нису познати провинцијски затвори, те о њима, као познавалац ствари, не могу ни да говорим, али знам врло добро, да је за затворе у Паризу легенда публична апсурдна и ја нисам познавао ни једног јединог директора казненог завода, који је хтео да прими на се улогу шпијуна.

Ја сам већ у мојим мемоарима говорио о г. Фабру, том световном апостолу, који се сав одаде на морално побољшање својих затвореника; том философу, пуном доброте, чија ме је смрт толико ожалостила.

У осталом, он није једини. Има и других, који му подражаваху.

Именовашу нарочито једног човека, чија је доброта прешла у пословицу, у затворима Сенским — Г. Мегеа, старог директора Деноа и потоњег директора затвора Св. Лазара. Видео сам га једног дана, док још беше директор Деноа, како о свом трошку узима фијакер на сат и трчи целог дана, да би успео да се пусти у слободу један сиромашни брачни пар, затворен на лажну доставу неког провинцијског трговца, у невиност кога беше потпуно уверен. Г. Меге се не устеже, да учини посету и самом државном тужиоцу, кога ухвати одмах по ручку, и поче молити у корист његових штићеника — штићеника, које у очи тога дана није ни познавао, а за које се беше заинтересовао једино за то, што му је изгледало да је њихова ствар праведна.

(Свршиће се)

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

НАПИСАО Фјодор М. Достојевски

Превео с руског Јефта Угричић

6

Осуђеници су долазили и одлазили. Било је, уосталом, доста простора; још се нису сви скупили. Гомилица од петорице њих засела засебно за велики сто. Ашчија им сипао у два чанка чорбе од кеља и метнуо пред њих читав тигањ с прженом рибом. Нешто су празновали, па су јели своје. Нас су све попречно мерили. Уђе неки Пољак, па седе до нас.

— Нисам био код куће, па опет све знам! раздера се неки високи осуђеник, ушав у кујну и бацив поглед на све, што су ту били.

Било му је око педесет година, мускулозан и сувоњав. На лицу му је било нешто лукаво и уједно весело. Нарочито је упадала у очи његова дебела, доња, отомбољена усна; она је давала његовом лицу некакав необично комичан изглед.

— Ну, здраво осванули! А што не отподрављате? Добар дан, наши из Курска! — додаде он, седајући поред оних, што су јели своје. — На здравље ручак! Јесте ли ради госту?

— Ми ти, брате, нисмо из Курска.

— А да нисте из Тамбова?

— Ама ни из Тамбова нисмо. Од нас, братац, немаш ти шта да узмеш. Иди богатоје музику, тамо ишти.

— Крче ми просто црева, браћо! Данас ми је у стомаку нешто рђаво; а где живи он, тај богати мужик?

— Па ето Газин је богат мужик; њему и иди.

— Весели се данас, браћо, Газин, запио се: попиће све што има.

— Има у њега двадесет рубаља, умеша се други. — Пробитачно је, браћо, бити крчмарем.

— Шта, не примате госта? Па добро, онда ћемо јести и државно.

— Иди ти, те ишти чаја? Ено господи пију.

— Каква господа, овде нема господо; сад су као и ми, прогунџа натмурено један осуђеник, што је седео у углу. Дотле није рекао ни речи.

— Е, хтео бих ја, али се стидим да тражим: ми смо људи од амбиције! примети осуђеник с дебелим усном, гледајући добродушно на нас.

— Ако хоћете, да вам дам, рекох, ну дећи осуђеника — хоћете ли?

— Хоћу ли? Како да нећу!

Он приђе столу.

— Пази га, код куће је ерко чорбу од кеља, а овде зна шта је и чај. Хоће господскога пића, рече онај натмурени осуђеник.

— Па зар овде нико не пије чаја? упитам ја њега; али ме он не удостоји одговора.

— Ево носе и земичке! Почастите ме и земичком.

Унесоше земичке. Неки млад осуђеник носно је пун завежљај, па је распродавао по затвору. Продавачица му је уступала сваку десету земичку, па на ту је земичку он и рачунао.

— Земичке, земичке! викао је улазећи у кујну. Московске! Вруће! И сам бих јео, али се нема пара! Брже, децо, остала је свега још једна земичка: хајде, ко је имао мајку?

Ово позивање на материнску љубав расмејало је све, те му откупе неколико земичака.

— А шта је то, браћо, рече он — та Газин ће данас да почини чуда од нијанства. Еј, Боже, Боже! Куд је нашао баш данас да пијанчи! Може да искрсне онај осмооки.

— Сакриће га. А шта, је л се добро поднапио?

— Још како! Побеснио, насрће.

— Ех, па тако ће бар доћи до батина...

— О коме они то говоре? Упитам ја Пољака, што је седео поред мене.

— О Газину, осуђенику. Тргује овде на кијом. Чим заради новац, одмах га пропије. Ужасан је и пакостан; уосталом, трезан је кротак; али кад се напије, онда је као изван себе; налеће с ножем на људе. Онда већ морају да га смире.

— Како чине то?

— На њега налете десетак осуђеника, па га стану грозно тући све док не изгуби свест сасвим, т. ј. истуку га на мртво име. Онда га однесу, метну га на његове даске, и покрију га кожухом.

— Ма, они га могу тако и убити!

— Другога би убили, али њега неће. Он је грозно јак, најјачи је овде од свију у тамници а и најразвијенији је. Сутрадан је потпуно здрав.

— Реците ми, молим вас, наставим ја распитивати Пољака, — та ето и они једу своје јело, а ја пијем чај. А међутим гледају, као да завиде за тај чај. Шта значи то?

— Није то због чаја, одговори Пољак. — Љуте се они на вас зато, што сте ви племић, и што не личите на њих. Многи би од њих волели да се потуку с вама. Они би веома волели да вас увреде, понизе. Ви ћете увидети овде још много непријатности. Овде је грозно тешко за све нас. Нама је свима тешко у сваком погледу. Потребно је много равнодушности, па да се човек томе привикне. Ви ћете још много пута искусити непријатности и пребацивања због чаја и за своје јело, и ако овде веома много њих и врло често једу своје, а неки, опет, стално пију чај. Они могу, али ви не можете.

Изговоривши то, он устаде и оде од стола. Кроз неколико минута испунише се и његове речи.

III

ПРВИ УТИСЦИ

Тек што оде М-ци (то је био тај Пољак, што је са мном говорио), упаде у кујну Газин мртав пијан.

Пијан осуђеник у сред бела дана, у радни дан, кад је сваки морао ићи на рад, код онако строгог старешине, што је сваки час могао да искрсне у заводу, поред наредника, који је надгледао осуђенике и био непрестано у заводу; поред стражара, поред инвалида, једном речи, поред све те строгиности — све ми је то учинило читаву збрку

у мојем створеном замишљању осуђеничког живота. Доста сам дуго требао да проживим у тамници, док сам расчистио са свима таквим фактима, што су толико били саопетни за мене првих дана моје робије.

Ја сам већ споменуо, да су осуђеници увек имали властито занимање и да је то занимање — природна потреба осуђеничког живота да, сем те потребе, осуђеник страшно воли новац и да га цени више свега, готово као и слободу, и да је већ утешен, ако му само звецка у цепу. Напротив, он је невесео, жалостан, немиран и очајава, ако га нема и тада је готов и да краде и да уради све што хоћеш, само да дође до пара. Ну и поред тога што је новац био у заводу таква скупocenост, опет се није дуго задржавао код онога срећног који га је имао. Прво, било је тешко сачувати, да га не украду или одузму. Ако падне пака мајоревих при изненадном прегледању, одмах га одузима. Можда га је он употребљавао и на поправку осуђеничке хране, тек новац су увек њему носили. Али су га најчешће крали: ником није могао човек веровати. Доцније су пронашли у нас начин, да се новац сасвим безопасно сачува. Давали су га на чување старцу староверцу што је дошао к нама из Стародуба...

Не могу, а да не кажем неколико речи о њему и ако одступам од предмета.

То је био чичица од шесет година, мали, сед. Одмах чим га видех, почео ме је заимати. Никако није личио на остале осуђенике — нешто је толико било мирно и тихо у његовом погледу, да сам, сећам се, с некаким особитим задовољством гледао на његове јасне, светле очи, окружене малим, сјајним борицама. Често сам се разговарао с њиме; ретко сам где наишао на тако добро, душевно створење у мом животу. Овамо је дошао због необично важног преступа. Међу стародубским старообрядницима почело се јављати обраћање. Влада га је јэко потпомагала и почела је свом снагом да ради, да се оно што више рашири и међ друге неједномишљенике. Старац се решио, заједно с другим фанатичима, да „бране веру,“ како је он говорио. Почну да граде једноверну цркву, а ови је запале. Као саучесника у овоме, старца су послали на робију овамо код нас. Био је имућан грађанин, трговао је; оставио је кући жену, децу, али је сасвим одважно отишао на робију, јер је, онако заслепљен, сматрао њу као „паћење за веру. Да сте с њиме живели колико, ви би и нехотице запитали себе, како је могао тај смерни, кротки човек као дете, да буде бунтовник? Неколико сам пута говорио с њим „о вери“. Он је веран остао својим убеђењима; али никад није било никакве злоће, нити мржње у њему кад се препирао. Међутим он је разорио цркву, што није ни одрцао. Изгледало је, да је према својим убеђењима, свој поступак и „патње“ што их је због њега искусио, морао сматрати за славно дело. Али, поред све моје муке, свег труда, ја нисам, изучавајући га, опазио никад ни труни сујете или поноса на њему.

Било је код нас у заводу још старообрядника, већином Сибирца. Сви су били људи врло развијени, лукави мужици, велики диалектичари; људи надувени, поносити, злоће и несносни до највишег степена.

Сасвим је други човек био старац. На- читан, више може бити него и они, он се уклањао од спорова. Карактера је био дру- жевног до највећег степена. Био је весео, често се смејао, не оним незграпним, ци- ничким смехом, како су се осуђеници сме- јали, него јасним, тихим смехом, у ком је било детињске невиности, а што му је некако особито лепо стајао уз оне седе власи.

Може бити да се варам, али мени изгледа, да се човек мора познати по смеху: ако вам је пријатан смех ма кога потпуно не- познатог човека, одмах први пут, кад се нађете с њим, слободно реците, да је то добар човек. — У целом заводу старац је стекао свуд уважења; он није био због тога ни мало сујетан. Осуђеници су га звали дедом и никад га нису вређали. Уне- колико сам увидео, каквог је могао он имати утицаја на своје једноверце.

Али и поред издржљивости што се ви- дела, а с којом је он одржавао робију, у њему је била скривена дубока неизлечива туга, коју је он тежио да сакрије од свију. Живео сам с њим у истом казамату. Једном, око три сахата ноћу, пробудио сам се и чујем лагано, уздржљиво плакање. Старац је био код фуруне (то је таиста фуруна, поред које је ноћу читао онај што је хтео да убије мајора) и молио се из своје рукописне књиге. Плакао је и чуо сам како је сваки час го- ворио: „Господе, немој ме оставити! Укрепи ме, Господе! Децо моја мала, слатка моја дечице, никад се нећемо видети!“ Не могу да опишем како сам се растужио.

Ето, том су старцу почели готово сви осуђеници да дају новац на чување. У за- воду су били готово сви лопови, али, од једном, сви су се некако уверили, да ста- рац неће никад украсти. Знали су, да је он некуда крио поверени му новац, али на тако скривено место, да просто нико није могао да нађе. Доцније је он мени и неким По- љацима открио тајну. На једном ступцу био је велики чвор, који је, како је изгледало, јако срасло с дрветом. Али он се могао извадити и у дрвету се нашао велика шуп- љина. Ту је сад дедица остављао новац, па би чвор опет уметао, тако да нико није могао ништа наћи.

Ну ја сам се удалио од приповетке. Застао сам на питању: зашто се у џеповима осу- ђеничким није могао новац да загреје? Али поред муке, да се новац сакрије, у тамници је било толико невоље; осуђеник је, већ и по својој природи, створење које жедни за слободом, и, најзад, по своме друштвен- ном положају, толико лакомислено и неу- редно, да га сасвим природно нешто вуче, да наједанпут буде готов на све, да страћи цео свој капитал, с хуком и музиком, да би заборавио, ма само и за тренутак, на свој јад. Шта више било је чудно и гле- дати, како понеки од њих ради не дижући главе, покадшто по неколико месеца, једино зато, да за један дан смире сву зараду до последње паре, па после опет, до нове пи- јанке, неколико месеца скапавај за радом. Многи од њих су волели да се понове, и увек су куповали по штогод особито: какве год нескладне, прне чакшире, прслуке, дуге горње капуте. Највише су се употребља- вале још и цигане кошуље и појаси са бакарним плочицама. Празнацама су се

удешавали, па кад се понеко тако удеси морао је неизоставно да прође кроз све казамате, да би се показао целој свету. Задовољство лепо одевенога долазило је до детињарије, а и иначе, у многим погледу су осуђеници били права деца. Оно, до душе, све су те лепе ствари некако најед- нанпут нестајале гази њиховоме; покадшто би се још истога вечера залагале и упутиле у бесцење. Уосталом, пијанка се развијала постепено. Обично је то бивало или праз- ничних дана, или о имендану онога што пије. Осуђеник, чији је био имендан, устав- ши ујутру, запали поред иконе свећу и моли се; затим се лепо обуче и поручи себи ручак. Куповала се говеђина, риба, градили се сибирски колачи; он се најде као во, готово увек сам, ретко позивајући другове да подели своју трпезу. Онда се доносила ракија: свечар би се напио као земља и свагда би ишао кроз казамате, љубајући се и спотичући се, старајући се да свима покаже, да је пијан, да „тера кера,“ те да тиме заслужи опште уважење.

Свуда се у руском народу осећа као нека симпатија према пијаном човеку; у тамници су се шта више понашали с по- штовањем према ономе, што се весели. У тамничком „провођењу“ лежи нека врста аристократизма. Кад се развесели, осуђе- ник обилгатно погоди музику. Био је у заводу неки мали Пољак, војнички бегу- нац, веома ружан, али је знао свирати на ђеманету и имао је при себи иструменат — све своје имање. Занат никакав није знао, па је само тиме и зарађивао, што се погађао у оних, који се веселе, да им свира веселе игре. Дужност му је била у томе, што би устонице ишао за својим пи- јаним домаћином из казамата у казамат и шкрипио на ђеманету из све снаге. На ње- говом се лицу често јављала досада и јад. Али узвик: „свирај, паре си примио!“ на- теривао га је да опет шкрипи и шкрипи.

Осуђеник, још кад почне да се проводи, могао је бити чврсто убеђен, ако се баш и добро напије, да ће на њега сигурно припазити, на време га оправити да спава и свагда га ма куд сакрити, ако се појаве старешине и све то без икака користољубља. Са своје стране, опет, подофицир и инва- лиди, који су живели у тамници ради одр- жавања реда, могли су бити такође потпуно мирни: пијаница није могао начинити ни- какав неред. На њега је пазео цео казамат, и ако би се развикао, или што побунно — одмах би га умирили, и шта више просто би га свезали. И због тога је нижа там- ничка управа гледала на пијанство кроз прсте, па није хтела ни да опази. Она је добро знала, ако не допусти ракију, да ће бити и горе. Али откуда се набављала ракија? (НАСТАВИЌЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један полицијски практикант пита нас: ко- лику таксу треба досудити и наплатити за ре- шења или пресуде општинских или полицијских власти, којима се дотичном лицу, на основу §. 373 а. казненог законика, забрањује каква радња коју је оно отворило без надлежног одобрења.

Одговарамо му:

Да се за извођење иступа овакве природе, има досудити и наплатити десет динара таксе у маркама, према ТБр. 89. закона о таксама.

Писар општине Н... пита нас: да ли све- штеници и по коме закону имају права, да, — осим таксе у маркама од једног динара, која је предвиђена ТБр. 61. закона о таксама, за изводе из протокола рођених или умрлих, или за уверења која на основу тих протокола издају лицима, — наплаћујући и још какву таксу за свој труд, око издавања тих извода или уверења.

На ово питање ми му одговарамо: да, све- штенику, на основу тачке 19. члана 8. закона о уређењу свештеничког стања, имају права, да, осим горе означене таксе у маркама, на- плаћују за издавање поменутих извода или уве- рења на захтев приватних лица, и по један динар на име награде за свој труд.

Овакве изводе или уверења, свештеници су дужни, према тачки 7. члана 5. поменутог за- кона издавати *бесилатно*: само кад их власт по званичној дужности захтева; кад их издају за потребу регулисања пенције удовицама и деци умрлих чиновника, као и кад их издају оним лицима, која не плаћају потпун грађански данак — (преко 30 динара непосредног пореза годишње. — Члан 127. закона о непосредном порезу).

На питање једног општинског писара од- говарамо му:

Да се аренде општинске за издата општин- ска имања под закуп ни у ком случају не могу сматрати као општински прирез, нити се могу наплаћивати без судске пресуде или решења, као што се, по §. 465. грађанског судског по- ступка, општински порез може наплаћивати.

Са неуредним платишама општинске аренде, треба поступити као и са осталим општинским дужницима, и, по уговору, који је са њима за- кључен кад им је које имање под аренду уступљено.

На питање једног полицијског писара, како треба извршне власти да поступају у погледу наплате такса по закону о таксама, у оним случајевима кад Управа фондова купује имања својих дужника у циљу измирења њених траж- бина, — одговарамо му следеће:

По распису Господина Министра Финансија од 28. јула 1900 године ПрБр. 21.641, у на- веденим случајевима треба поступати овако:

„Кад Управа Фондова купује имања својих дужника у цели измирења њених хипотекарних тражбина, онда, из продајне цене треба наплаћивати досуђену таксу, на коју је дужник осуд- ним решењем осуђен, само из *евентуалног вишка, преосталог из потпуног измирења Упра- вног потраживања*, које јој за продато добро припада. Ако продајна цена не даје за то мо- гућности, због тога, што таквог вишка не би било, онда таксу наплатити из *осталог* имања дужникова, ако би дужник имао друго имања, и ако би продајна цена тога имања, цењена на истој поменутој основи, давала могућег вишка за наплату таксе. Где год се такса не би на тај начин могла наплатити, да се *сматра за пропалу*, јер Управа Фондова као државно на- длештво не плаћа таксу према чл. 2. закона о таксама.“

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Ноћу, између 26. и 27. пр. м. непознати допови, покрали су на опасан начин Димитрија Стојановића, из Богојевца, ср. Лесковачког, и том приликом однели му: Три нове вунене черге, једну нову чохану бундицу, трубу платна, пешкире, појас мушки вунени, пар нових папуча, пар вунених чарапа, кило вунене пређе и пет пари чакшира од црног сукна. Моле се све полицијске власти, да допове са покрађом потраже у своје домаћају, па нађене спроведу Начелнику ср. Лесковачког с позивом на Бр. 1924, или управи гр. Београда Бр. 4581.

Мика Медвоводић, циганин, бугарски бегунац, и жена му, извршили су ноћу између 15. и 16. ов. м. опасну крађу Дуци Јовановићу, из Зајечара и том приликом украли су му 340 динара у банкама као и многе друге ствари. Мика је средње величине, цун, црномањаст, по лицу роав од богиња, у говору врска и замуцкује, стар је 30 год. у оделу је од белог бугарског сукна, на глави има шубару већ изношену. Жена му је висока, црна, стара 40 год. од одела има црну сукњу, а на глави белу забратку. За одбеглим крађивцима наређује се живо тражење. Нађене треба спровести Начел. окр. Тимочког, с позивом на Бр. 1773, или Управи гр. Београда Бр. 5032.

Јанко Новачић — „Силипка“, 15-то годишњи осуђеник вишког казненог завода, који је био на раду у Зајечару, побегло је са осуде 14. тек. мес. Јанко је родом из Жагубице, има 22 год., лица је дугуљастог, очију плавих, у оделу је од белог сукна — као што носе Влаен из пожаревач. округа. Начелство округа тимочког депешом Бр. 1053, моли све полицијске власти да овога бегунца у својим домаћајима најживље потраже, па у случају проналаска њему стражарно спроведу. Акт управе гр. Београда Бр. 4715.

Густав — Адолф Штајнер, родом из Францвелда у Торонталској вармеји и бив. адвокатски

писар код једног адвоката у истом месту, проверио је своје принциалу 20.000 круна и побегло, по свој прилици амо на Исток. Густав има 25 год., високог је стаса, танак, плав је у оштите, одевен је елегантно. Будимпештанска

полиција расписом својим ФНБр. 12.195, моли све полицијске власти у Краљевини Србији, да на бегунца обрате најживљу пажњу, а у случају проналаска, да га ухвате, претресу и притворе па о томе одмах известе управу града Београда, која ће учинити даље што буде потребно.

Станко Окановић, познати коцкар и кеса-рош, решењем управе града Београда од 11. тек. месеца Бр. 4301, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због извесног злочиног дела. Сазнав да га траже, он је 10. тек. месеца

побегао из Београда у унутрашњост Србије, и сада се, по свој прилици, налази у округу пожаревачком. Станко има око 44 год., средњег је стаса, у лицу плав, има повеће риђе бркове и шицасту браду, у оделу је цивилном. Управа града Београда позива све полиц. власти, да Станка у својим домаћајима најживље потраже и пронађеног њог стражарно спроведу.

У прошлом броју нашег листа донели смо потеру за Станком позивајући се на његову ранију слику, а сад му ево износимо најновију јер је пре месец дана понова сликан у нашем атељеу. При закључку листа јављено нам је да је Станко по потерници у прошлом броју ухваћен.

Светозар Аћимовић, б. контролор дувана, решењем начелника среза студеничког Бр. 1444, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због извесног казненог дела. Светозар, који је у бегству, има 26 год., високог је стаса, црномањаст, добро развијен. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом среском начелнику, или управи гр. Београда с позивом на акт Бр. 4582.

ТРАЖИ СЕ

Николу Машнића, продавца књига, окривљеног због крађе, тражи кварт варошки управе гр. Београда расписом Бр. 1100. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом кварту, или управи гр. Београда с позивом на акт Бр. 4500.

Антон Тирка из Жунаје у Аустро-Угарској, који је октобра мца. прошле год. допу-

товао у Србију, а у друштву са неким Иваном Годом, дрваром — тражи управа гр. Београда актом Бр. 5178. Ко о Антону буде ма шта знао, моли се да то одмах достави или управи, или самоме Министарству унутр. дела с позивом на претпис ПБр. 3481.

Јована М. Борић, из Босне б. учитеља из Реткоцера, среза јабланичког оптуженог за прављење лажне исправе, тражи начелник среза качерског депешом својом Бр. 1893. нађеног треба спровести начелнику ср. с позивом на Бр. 1893 или Управи гр. Београда 5241.

Данила Цветковића, јорганџију, из Врање, тражи начел. окр. крушевачког актом својим Бр. 1861. Он је стар 25 год. раста средњег, дежмекаст, плав малих бркова, браду брија, одело просто: капут грао боје, прслук и панталона шарених, на глави има шајкачу. Нађеног треба спровести начелству окр. крушевачког, или Управи града Београда с позивом на Бр. 5055.

ПРОНАЂЕНО

По извешћу Предстојника Поглаварства слоб. и Кр. града Осјека, Бр. 3480, пронађена је идентичност лица чију смо слику донели у 52. броју нашег листа од пр. год. под именом Драгутина Богдановића. Он се зове правим именом Фрања Дандић, и родом је из Босне. Према томе престаје потреба за даље трагање по распису преко листа.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Скоро је на немачком језику изишло велико и интересантно дело Rudolf-a Quanter-a „Историја телесне и смртне казне код свих народа у свима временима.“

Описујући мере које је човек у Друштву у свима временима предузимао да казни зло и неваљало, да освети правду и обичаје, морал и светиње према разним појмовима својим у разним временима и код разних племена и народа, писац је овим делом дао један велики прилог познавању историје појмова човекових и осећања његових. У њему се, с једне извесне стране може видети напредак душе човекове од првобитног дивљаштва и суровости до модерне питомости и благости, од освете до суда и правде, те ће то дело свакојако добро доћи свима онима које интересује развитак и напредак појмова човекових о правди и праведној казни.

У нашем листу доносићемо поједине интересантније изводе заједно с илустрацијама. Тиме мислимо заинтересовати читаоце за цело дело које уредништво нашег листа намерава превести цело, ако се јави довољан број претплатника да би се само штамна могла платити.

Уредништво.

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) Просјаштво; 2) О поправци осуђеника. — III. Поучно забавни део: 1) Самоубица; 2) Потказивачи 3) Записници из мртвог дома. — IV. Поуке и обавештења. — V. Службене објаве: Потере. — Тражи се. Пронађено. Изјаве и поруке уредништва.